

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κείμενο: Η εκπαίδευση στο Βυζάντιο

Η καλή μόρφωση ήταν το ιδανικό κάθε Βυζαντινού. Την **απαιδευσία**, την έλλειψη πνευματικής καλλιέργειας, τη θεωρούσαν ατύχημα και συμφορά, σχεδόν έγκλημα. Τους αμαθείς συνεχώς τους κορόιδευαν και τους περιγελούσαν, κι ας κατείχαν ακόμη και τα ανώτατα αξιώματα, όπως του αυτοκράτορα και του πατριάρχη.

Η κοσμική εκπαίδευση στο Βυζάντιο ήταν οργανωμένη και τα σχολεία ήταν ιδιωτικά ή εκκλησιαστικά. Τα παιδιά πήγαιναν σ' αυτά σε ηλικία έξι έως οκτώ ετών και οι γονείς τους πλήρωναν τα δίδακτρα σε είδος ή σε χρήματα. Μάλιστα, τα υψηλά δίδακτρα της ιδιωτικής διδασκαλίας την έκαναν **απρόσιτη** για τις περισσότερες οικογένειες των Βυζαντινών. Δύο ήταν οι βαθμίδες εκπαίδευσης του Βυζαντίου: Η **προπαιδεία**, που αντιστοιχεί στο σημερινό δημοτικό και διαρκούσε 3 έως 4 χρόνια, και η **εγκύκλιος παιδεία**, που αντιστοιχεί στο γυμνάσιο και το λύκειο, διαρκούσε 4 χρόνια και φοιτούσαν μαθητές από τα 12 ή 14 χρόνια τους. Όσοι τελείωναν και ένιωθαν ότι είχαν αρκετές δυνάμεις, μπορούσαν να πάνε στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση για περισσότερες σπουδές.

Το πρώτο πράγμα που διδασκόταν ένα παιδί, όταν γινόταν έξι ετών, ήταν η γραμματική ή το «ελληνίζειν την γλώσσαν». Εκτός από το διάβασμα, το γράψιμο, τη γραμματική και το συντακτικό, όπως τα εννοούμε σήμερα, **εξυπακουόταν**, επίσης, μια γνώση των κλασικών¹, καθώς και σχόλια στους κλασικούς, ιδίως στον Όμηρο, του οποίου τα έργα μάλιστα τα αποστήθιζαν. Όλοι οι Βυζαντινοί ήξεραν να αναγνωρίζουν στίχους του Ομήρου. Και τους άλλους ποιητές τους διάβαζαν και τους μάθαιναν, κανένας όμως δεν είχε την ανώτατη αυτή θέση, που διατήρησε έως το τέλος ο Όμηρος.

Σε ηλικία δεκατεσσάρων χρόνων οι μαθητές περνούσαν στη Ρητορική, μάθαιναν την ορθή προφορά και μελετούσαν τον Δημοσθένη, καθώς και άλλους ρήτορες και πεζογράφους. Μετά τη Ρητορική έπρεπε να σπουδάσουν την τρίτη επιστήμη, τη Φιλοσοφία και τις τέσσερις τέχνες, δηλαδή την Αριθμητική, τη Γεωγραφία, τη Μουσική και την Αστρονομία. Μπορούσε, επίσης, ο μαθητής να διδαχθεί Νομική, Ιατρική και Φυσική. Παράλληλα, στα παιδιά έδιναν και θρησκευτική μόρφωση. Τα θρησκευτικά, όμως, τα δίδασκαν χωριστά και οι δάσκαλοι ήταν κληρικοί. Τα παιδιά μάθαιναν ολόκληρη τη Βίβλο. Μετά τον Όμηρο, η Βίβλος ήταν η **κύρια** πηγή νύξεων και παραπομπών στη βυζαντινή λογοτεχνία.

Τα σχολεία στο Βυζάντιο δεν στεγάζονταν, όπως σήμερα, σε μεγάλα κτήρια με αυλές και πολλά παράθυρα. Ως αίθουσες διδασκαλίας χρησιμοποιούνταν δωμάτια στον περίβολο των εκκλησιών, όπως επίσης και σε οικήματα κοντά σε μοναστήρια. Μερικές φορές τα σχολεία στεγάζονταν μέσα σε εκκλησίες ή σε μοναστήρια. Όσον αφορά στην Πανεπιστημιακή εκπαίδευση, στη Βυζαντινή αυτοκρατορία ανέκαθεν λειτουργούσαν πολλές ανώτερες σχολές, ιδίως ιερατικές, ιατρικές και προπάντων νομικές, στην Αντιόχεια, στην Αλεξάνδρεια, στη Βηρυτό, στη Θεσσαλονίκη, στην Κωνσταντινούπολη. Το πρώτο Πανεπιστήμιο ιδρύθηκε στην Κωνσταντινούπολη στις 26 Φεβρουαρίου του 425 από τον Θεοδόσιο Β'.

<https://www.philomatheiaplus.com>

¹ **κλασικοί**: αποκαλούνται οι συγγραφείς που τα έργα τους έχουν αντέξει στον χρόνο και διαβάζονται μαζικά αιώνες μετά τη συγγραφή τους.

Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

- 1.** Ποια ήταν η άποψη των Βυζαντινών για τους αμαθείς;
Α. Τους θεωρούσαν άτυχους.
Β. Περιγελούσαν μόνο τους μη καταξιωμένους.
Γ. Αδιαφορούσαν γι' αυτούς.
Δ. Δεν υπήρχαν αμαθείς στο Βυζάντιο.
- 2.** Η εκπαίδευση στο Βυζάντιο διεξαγόταν:
Α. σε δημόσια σχολεία χωρίς δίδακτρα
Β. σε ιδιωτικά ή εκκλησιαστικά σχολεία με υψηλά δίδακτρα
Γ. είτε σε δημόσια είτε σε ιδιωτικά σχολεία ανάλογα με την επιθυμία των γονέων
Δ. μόνο σε εκκλησιαστικά σχολεία υπό την επίβλεψη ιερέων
- 3.** Σύμφωνα με το κείμενο, η εγκύκλιος παιδείας του βυζαντινού εκπαιδευτικού συστήματος:
Α. αντιστοιχεί στο σημερινό δημοτικό με τη διαφορά ότι διαρκεί 5 χρόνια.
Β. αντιστοιχεί στο γυμνάσιο και έχει διάρκεια 3 χρόνια, όπως και σήμερα.
Γ. περιλαμβάνει μόνο το λύκειο και διαρκεί 4 χρόνια.
Δ. έπεται του σταδίου της προπαιδείας και διαρκεί 3 με 4 χρόνια.
- 4.** Η πανεπιστημιακή εκπαίδευση στο Βυζάντιο:
Α. επιλεγόταν σπάνια
Β. ήταν υποχρεωτική
Γ. ξεκινούσε στα 18 έτη
Δ. ήταν προαιρετική
- 5.** Μετά τη Ρητορική οι μαθητές υποχρεωτικά διδάσκονταν:
Α. τη Νομική
Β. τη Φυσική
Γ. τη Φιλοσοφία
Δ. την Ιατρική
- 6.** Το πρώτο πανεπιστήμιο ιδρύθηκε:
Α. στις αρχές του 5^{ου} αιώνα
Β. στις αρχές του 4^{ου} αιώνα
Γ. στα τέλη του 4^{ου} αιώνα
Δ. τον 6^ο αιώνα
- 7.** Ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή, σύμφωνα με το κείμενο;
Α. Το πρώτο πράγμα που διδασκόταν ένα παιδί, όταν γινόταν έξι ετών, ήταν τα Μαθηματικά.
Β. Οι περισσότεροι Βυζαντινοί δεν γνώριζαν τα έργα του Ομήρου.
Γ. Οι δάσκαλοι των θρησκευτικών ήταν ιερείς.
Δ. Νομική σχολή υπήρχε και στη Σμύρνη.
- 8. απαιδευσία:** Ποια λέξη έχει αντίθετο νόημα;
Α. αμάθεια
Β. ικανότητα
Γ. μόρφωση
Δ. απεραντοσύνη

- 9.** Ποια λέξη έχει το ίδιο νόημα με το επίθετο **απρόσιτη**, με τη σημασία που έχει αυτό στο κείμενο;
- Α. ακριβή Β. κατανοητή Γ. απλησίαστη Δ. δύσβατη
- 10.** «**εξυπακουόταν** επίσης μια γνώση των κλασικών»: Τι σημαίνει η σημειωμένη λέξη;
- Α. ήταν δεδομένη Β. ήταν σημαντική
Γ. προσφερόταν Δ. ακουγόταν δυνατά
- 11.** «η **κύρια** πηγή»: Ποια από τις παρακάτω λέξεις είναι αντώνυμη του σημειωμένου επιθέτου;
- Α. ανούσια Β. δευτερεύουσα Γ. πρόσφατη Δ. μοναδική
- 12.** **περίβολο**: Ποια από τις λέξεις **δεν** ανήκει στην ίδια οικογένεια λέξεων;
- Α. βολεμένος Β. αντικαταβολή Γ. αναβάλλω Δ. βάλτος
- 13.** Ποια από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου **δεν** είναι σύνθετη;
- Α. πανεπιστημιακή Β. γυμνάσιο Γ. πεζογράφους Δ. αμαθείς
- 14.** «Η προπαιδεία διαρκούσε 4 χρόνια»: Πώς θα γίνει η φράση στον Αόριστο;
- Α. Η προπαιδεία διαρκεί 4 χρόνια Β. Η προπαιδεία διήρκεσε 4 χρόνια
Γ. Η προπαιδεία διήρκεσε 4 χρόνια Δ. Η προπαιδεία είχε διαρκέσει 4 χρόνια
- 15.** «Η προπαιδεία, **που αντιστοιχεί στο σημερινό δημοτικό**»: Η δευτερεύουσα πρόταση είναι:
- Α. ειδική Β. βουλευτική
Γ. πλάγια ερωτηματική Δ. αναφορική
- 16.** «Μετά τη Ρητορική έπρεπε **να σπουδάσουν...**»: Η σημειωμένη πρόταση είναι:
- Α. υποκείμενο Β. αντικείμενο Γ. κατηγορούμενο Δ. επεξήγηση
- 17.** «Όσοι τελείωναν και ένιωθαν ότι είχαν αρκετές δυνάμεις μπορούσαν να πάνε στην Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση για περισσότερες σπουδές»: Πόσες δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις υπάρχουν στο απόσπασμα;
- Α. μία Β. δύο Γ. τρεις Δ. τέσσερις
- 18.** «Το πρώτο πράγμα που **διδασκόταν ένα παιδί**» Η αναφορική πρόταση είναι:
- Α. ονοματική προσδιοριστική Β. ονοματική προσθετική
Γ. επιρρηματική Δ. τίποτα από τα παραπάνω

- 19.** «Όλοι οι Βυζαντινοί ήξεραν να αναγνωρίζουν στίχους του Ομήρου». Η δευτερεύουσα πρόταση είναι:
- Α. υποκείμενο Β. αντικείμενο Γ. κατηγορούμενο Δ. επεξήγηση
- 20.** «Μπορούσε, επίσης, ο μαθητής να διδαχθεί Νομική, Ιατρική και Φυσική». Η δευτερεύουσα πρόταση είναι:
- Α. ειδική/αντικείμενο στο ρήμα μπορούσε
Β. βουλευτική/αντικείμενο στο ρήμα μπορούσε
Γ. βουλευτική/υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα μπορούσε
Δ. τελική/επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού στο ρήμα μπορούσε
- 21.** «τις τέσσερις τέχνες»: Τι είναι το σημειωμένο αριθμητικό;
- Α. απόλυτο Β. τακτικό Γ. αναλογικό Δ. πολλαπλασιαστικό
- 22.** «σε μεγάλα κτήρια»: Πώς σχηματίζεται το επίθετο στον απόλυτο υπερθετικό βαθμό;
- Α. τα μεγαλύτερα Β. τα πιο μεγάλα Γ. τα μεγαλύτερα Δ. τα μέγιστα
- 23.** «Το πρώτο Πανεπιστήμιο ιδρύθηκε στην Κωνσταντινούπολη»: Το ρήμα της πρότασης:
- Α. βρίσκεται σε ενεργητική φωνή Β. βρίσκεται σε παθητική φωνή
Γ. έχει ουδέτερη διάθεση Δ. είναι αποθετικό
- 24.** στεγάζονταν: Η κλιτή μετοχή Ενεστώτα που παράγεται από το ρήμα είναι:
- Α. στεγάζοντας Β. στεγάζοντας
Γ. στεγαζόμενα Δ. στεγασμένα
- 25.** «ιδίως στον Όμηρο»: Τι από τα παρακάτω δεν ισχύει για το σημειωμένο επίρρημα;
- Α. βρίσκεται σε θετικό βαθμό Β. σχηματίζει μόνο συγκριτικό βαθμό
Γ. σημαίνει κυρίως Δ. δηλώνει χρόνο